SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1260

av Jennie Bergius Eriksson (M)

Lönsamhet för småskaligt lantbruk genom ytterligare storleksdiffrentiering av jordbruksstöd

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över gårdsstödet och de djurbaserade stöden inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, i syfte att stärka lönsamheten i mindre lantbruksföretag med hänsyn till de olika produktionsgrenarnas ekonomiska förutsättningar, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det ska vara möjligt att bedriva ett lönsamt lantbruksföretag även i mindre skala. Jordbruksstöden ska bidra till den möjligheten inte bara följa den redan pågående strukturomvandlingen. Svenskt lantbruk har under en lång tid genomgått en strukturell förändring där antalet jordbruksföretag minskar samtidigt som produktionsenheterna blir större. Avfolkning, minskat skatteunderlag och marker som riskerar att växa igen med lägre artrikedomsom blir oftaföljden. Enligt jordbruksverkets statistik är en svensk lantbrukare idag i snitt närmare 60 år. När bara tre av fyra jordbruksföretag också drivs på deltid finns anledning att undersöka vilka ekonomiska hinder som gör det svårt att leva på lantbruket.

Dagens jordbruksstöd innehåller redan vissa inslag av storleksdifferentiering, bland annat genom omfördelningsstödet inom gårdsstödet. Det finns dock anledning att undersöka om denna differentiering kan utvecklas ytterligare för att bättre stärka de mindre lantbruksföretagens ekonomiska förutsättningar. Jordbruksstödet består av flera olika delar, däribland gårdsstöd, omfördelningsstöd och olika former av djurbaserade stöd. Det finns anledning att se över hur dessa stöd samverkar och om ytterligare storleksdifferentiering skulle kunna bidra till bättre lönsamhet i mindre produktionsenheter. En möjlig väg är att utveckla gårdsstödet och de djurbaserade stöden så att ersättningen i högre grad premierar mindre produktionsenheter med mindre besättningar och färre individer. Det skulle exempelvis kunna ske genom högre ersättning per djurenhet upp till en viss nivå, med successivt avtagande ersättning för större besättningar. Motsvarande princip skulle kunna tillämpas på arealbaserade stöd.

En mindre köttproducerande gård med exempelvis 15 djur behöver bära många av samma grundläggande kostnader som en betydligt större verksamhet. Byggnader, maskiner, veterinärvård, administration och andra fasta kostnader ska finansieras oavsett besättningens storlek. För den mindre producenten fördelas dessa kostnader på betydligt färre djur och producerade enheter. Även om en sådan gård kan bedrivas rationellt och med goda produktionsresultat blir det därför svårt att uppnå samma ekonomiska bärkraft som i en större verksamhet. Nivåer och ersättningsmodeller behöver utformas utifrån respektive produktionsgrens ekonomiska förutsättningar. Ambitionen bör vara att vända på stödets ekonomiska pyramid: att skapa likvärdiga förutsättningar för lönsamhet oberoende av verksamhetens skala och därmed göra det möjligt för fler att bedriva lantbruk som en bärkraftig näringsverksamhet. Det ska fortsatt finnas goda förutsättningar för större och konkurrenskraftiga jordbruksföretag, men också för mindre producenter att utveckla och försörja sig på sin verksamhet.

Ett småskaligt och geografiskt spritt lantbruk har betydelse långt utanför den enskilda gårdens ekonomi. Mindre lantbruksföretag bidrar till att hålla landsbygder levande, upprätthålla ett öppet odlingslandskap och bevara betesmarker med höga naturvärden. De bidrar till biologisk mångfald, lokal sysselsättning och en mer geografiskt spridd svensk livsmedelsproduktion.

En mångfald av lantbruksföretag, produktionsstorlekar och driftsformer är också betydelsefull för Sveriges långsiktiga livsmedelsförsörjning och beredskap. Ett robust svenskt lantbruk behöver inte enbart bygga på hög produktionsvolym i enskilda stora enheter, utan också på många livskraftiga företag med olika förutsättningar och

inriktningar. Och följden av detta, högre beredskap, lägre livsmedelsexport och kortare transporter men också en natur med högre artrikedom som naturlig del av ett mer diversifierat jordbruk.

Sverige bör därför undersöka hur den gemensamma jordbrukspolitiken kan användas för att ytterligare storleksdifferentiera gårdsstödet i allmänhet och de djurbaserade stöden i synnerhet. Syftet ska vara att stärka lönsamheten i mindre lantbruksföretag, med hänsyn till de olika produktionsgrenarnas förutsättningar och utan att försämra större företags möjligheter att bedriva konkurrenskraftig jordbruksproduktion.

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över gårdsstödet och de djurbaserade stöden inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, i syfte att stärka lönsamheten i mindre lantbruksföretag med hänsyn till de olika produktionsgrenarnas ekonomiska förutsättningar, och tillkännager detta för regeringen.

Jennie Bergius Eriksson (M)